

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

к.е.н. Леонов С.В.

В умовах реформування фінансово-кредитної системи України особливий інтерес викликає проблема наявності у вітчизняних банків достатнього інвестиційного потенціалу для ефективного фінансового забезпечення потреб економіки. При дослідженні цієї проблеми на перший план виходить питання визначення ступеня можливості вкладання банками коштів в активи тривалого використання та в цінні папери, який функціонально залежить від наявності або відсутності певних видів інвестиційних ресурсів банку та обмежений існуванням цілого ряду умов. Кредитування підприємств реального сектора економіки та інвестування в цінні папери можна розглядати як два основних та найбільш поширених напрямки використання інвестиційного потенціалу банків. У зв'язку з цим певний інтерес становить порівняльний аналіз цих двох напрямків діяльності банку на фінансовому ринку з метою визначення потенціалу їх взаємодії. Результати цього аналізу представлені в табл. 1.

Розглядаючи інвестиційну діяльність банків як окрему економічну категорію, більшість науковців роблять акцент саме на операціях банку на фондовому ринку, у зв'язку із чим інвестиційна діяльність банків розуміється як процес покупки фінансових інструментів (акцій, облігацій, векселів) з метою повернення максимального рівня прибутку з найменшим рівнем ризику втрат. Однак в широкому змісті поняття «інвестиційна діяльність банків» означає інвестування коштів банків не тільки у фінансові активи (цінні папери) на первинному або вторинному ринку, але й у реальні активи (землю, машини й устаткування, підприємства). У вітчизняній і закордонній літературі під банківськими інвестиціями розуміють вкладення коштів на певний строк з метою одержання доходів або прибутку, у зв'язку із чим формально

практично всі активні операції банків (у тому числі – кредитні) можна розглядати в якості інвестиційних.

Таблиця 1

Результати порівняльного аналізу кредитної й інвестиційної діяльності банків

<i>Критерій</i>	<i>Інвестиційна діяльність</i>	<i>Кредитна діяльність</i>
Ініціатива здійснення діяльності	ініціатором вкладення коштів є банк	ініціатива в одержанні кредитного ресурсу виходить з боку позичальника
Форма одержання доходу	дивіденди з прибутку	відсотки
Розмір одержуваного доходу	у більшості випадків – більший порівняно з кредитною діяльністю	у більшості випадків – менший порівняно з інвестиційною діяльністю
Мета здійснення діяльності	спрямована на отримання доходу з підприємства або інвестиційного проекту, у який були вкладені кошти	спрямована на отримання доходу безпосередньо із самих коштів, що надаються як кредит
	таким чином, досліджувані види діяльності засновані на різній філософії управління коштами	
Характер взаємин між банком і підприємством	більш тісна співпраця, контроль за об'єктом інвестування, більш тривалі ділові відносини, ніж при просто кредитній угоді між двома контрагентами	більш формалізовані взаємовідносини, які не передбачають високого ступеню втручання банку в діяльність підприємства
Гарантія повернення вкладених коштів	відсутня, оскільки повернення вкладених коштів цілком залежить від успішності функціонування інвестиційного проекту й носить імовірнісний та більш нестабільний характер порівняно з кредитуванням; реалізація інвестиційних активів не завжди представляється можливою	одержання доходу гарантовано умовами кредитного договору, наявністю ліквідного забезпечення (застави) і страховим покриттям угоди
Форма виконання банком інвестиційних функцій	банк – безпосередній інвестор (розміщає власні або залучені кошти в акції й інші цінні папери, що приносять йому дохід)	банк – опосередкований інвестор, тобто кредитор інвестора (банк дає кредит підприємству, яке розміщає позикові кошти у виробництво або в цінні папери для одержання доходу, тобто інвестором є не банк, а підприємство, а банк лише кредитує інвестування)
Термін повернення вкладених коштів	термін повернення вкладених коштів може бути істотно змінений у часі при зміні деяких параметрів реалізації інвестиційного проекту, в середньому є довшим, ніж при кредитуванні	термін повернення вкладених коштів заздалегідь чітко визначений, в середньому є коротшим, ніж при заморожуванні грошей в об'єкті, що інвестується
Загальний рівень ризику	порівняно значно більший	порівняно значно менший
Наявність інших учасників угоди	при інвестуванні банк є одним з цілого ряду інвесторів, що вкладають кошти в цінні папери підприємства, особливо якщо вони вільно обертаються на фондовому ринку	при кредитуванні банк найчастіше, хоча далеко й не завжди, виступає в ролі єдиного (головного) кредитора
Роль особистих відносин банку з підприємством	інвестування являє собою знеособлену через різні види цінних паперів багатьох підприємств і установ діяльність банку	кредитування прямо пов'язано з особистими відносинами банку з позичальником

Говорячи про інвестиційну діяльність банків, найчастіше мається на увазі: портфельні інвестиції в акції підприємств (придбання акцій в невеликих обсягах, що дозволяє здійснювати лише опосередкований контроль за

емітентом в рамках портфеля з урахуванням оптимального сполучення параметрів ризик – прибутковість); прямі інвестиції в акції підприємств (придбання великих пакетів, що дають банку як інвестору можливість здійснювати поточне управління підприємством і визначати стратегію його розвитку); спільне інвестування (як правило, здійснюється в рамках інтеграційних інвестиційних об'єднань); надання комплексу інформаційних, аналітичних, брокерських, супроводжувальних та депозитарно-кастодіальних послуг в рамках інвестиційного банкінгу тощо.

Кредитна діяльність банків має виключно важливе значення в рішенні питань фінансової підтримки підприємств реального сектору економіки, оскільки банківські кредити є найпростішою формою одержання залученого капіталу, не призводять до виникнення додаткових витрат, пов'язаних з емісією облігацій або акцій на фондовому ринку, а також характеризуються значно більше простими умовами залучення. Крім традиційних операцій коротко-, середньо та довгострокового кредитування до складу кредитної діяльності банків ще досить часто відносять придбання облігацій компанії, оскільки дохід за ними є гарантованим.

Нажаль, в Україні сьогодні залишається невирішеним цілий ряд проблем законодавчого регулювання взаємозв'язку кредитної та інвестиційної діяльності банків. По-перше, у діючому вітчизняному законодавстві не визначений взаємозв'язок між інвестиційною й кредитною діяльністю, що обумовлює необхідність створення нової області права – «кредитно-інвестиційної». По-друге, наявні в інвестиційному законодавстві пробіли не дозволяють визначити, чи можуть довгострокові кредити, пов'язані з капіталовкладеннями, зараховуватися до категорії інвестицій. По-третє, існують певні протиріччя між міжнародними договорами, ратифікованими Україною, і внутрішнім законодавством відносно визначення видів іноземних інвестицій і їхнього економічного змісту.

Леонов, С.В. Порівняльний аналіз кредитної та інвестиційної діяльності банків в контексті використання їх інвестиційного потенціалу [Текст] / С.В. Леонов // Міжнародна науково-практична конференція «Наука в інформаційному просторі» : збірник наукових праць. – Дніпропетровськ : Біла К. О., 2008. – Т. 1.– С. 62-65.